کیژه هەرزه کارەکانمان

ئەم هەڵسەنگاندنە لە لایەن مامۆستا ئیبراهیم ئەمین باڵدارەوە سەبارەت بە گرنگی بابەتەکە نووسراوە.

نووسینی: پزیشك سۆزان برۆنیە
وەرگێڕانی: شاکر فتاح

ئەم باسە ،کە (دکتۆرە سۆزان برۆنیە) نووسیویتی‌و مامۆستا شاکر فتاح وەری‌گێڕاوە بۆ کوردی رەفتاری - بیرو ئەندیشەو هەست و کرداری سەرزاری‌و ژێرزاری - ئەو کیژە تازە پێگەیشتوانە پیشان دەدات، کە گەیشتوونەتە هەرەتی هەرزەکاری.

باسەکە گەلێك پڕ بایەخ و بەنرخە، نووسەرە سەرەتایی‌یەکەی زۆر بەشارەزایی‌و وەستایی ،بەقووڵی‌و فراوانی چۆتە بنج و ترازنی بناونی هۆی رەفتارەکانی کچە هەرزەکارەکانەوە بە شێوەیەکی زانستی‌یانەی ساکاری روون و رەوانی دیاری‌کراو، پیشانمان دەدات، کە کچۆڵان لەو دەمەی ئەمەنیانا بیردەکەنەوە، دڵیان بەچی‌یەوە خەریك دەبێت، شوێن کام خولیا دەکەون و ،چۆن هەمە چەشنە خۆزگەو، تاسەو ئەزووی جۆرجۆر رایان دەژەنن و رایان دەپسکێنن و ئەیانخەنە گێژاوێکی پڕ لە هەمە رەنگە هەست و سۆزو قولَپ و تاسەوە.. پڕ لە مووچڕك و راچەنین و خوتوکەو ئەزووەوە.. پڕ لە تاوتاوی ئاوای‌و، سەرسامی ،حەپەسان و بێباکی‌یەوە.

نووسەری بەنرخی بەڕێزیش مامۆستا شاکر فتاح ،زۆر بە جوانی، خۆمانە، بە هونەرمەندی‌یەکی هەڵکەوتوانەوە، وەری‌گێڕاوەتە سەرکوردی ،بە چابوکی‌یانەو رەوان بێژی‌یەکی بێهاوتایی‌یانە، بە ووشەی بەئاوی پڕ بەپێستی ئەو بیروباوەڕانە، ئەوەندەی‌تر ووتەکانی دکتۆرە سۆزانی بەهادارو دلگیرترو کاریگەرترکردووە.

ئێمەی کوردەواری ،لەم پلەیەدا پێویستیمان یەکجار زۆرە بەم جۆرە وێژەی پەروەردەیی‌یانە، کە رێی ژیانی ئەمڕومان بۆ روون بکەنەوە - ئەو ژیانەی ،کە زۆر بەگوڕو فراوانی لە گۆڕانێکی بێووچانی رۆژبەرۆژدایە.

نووسینەکەی دکتۆرە سۆزان هەرچەند بۆ ناوچەیەك و جۆرە شارستانی‌یەکی جیاواز لەهی ئێمە نووسراوە، بەڵام لەرووی سروشت و مرۆڤایەتی‌و ژیانی کۆمەڵایەتی ئەمڕۆی ئێمەوە بەدوورنی‌یە. کچانی ئێمەش هەروەك هی ئەوان هەمان بیرو تاسەو قولَپیان تیا دێتە جوولَە، بەڵام ماکەکەیان رەنگە لە هەندێك رووەوە بەجۆرێکی جیاوازتر دەرکەوێت.

بۆ بەرەنگار بوون و چارەسەرکردنی ئەو کارەسات و ،بەسەرهات و رووداوانەی بەهۆیانەوە بەرپادەبن. وە بۆ دەست پێش کەری کردن و خۆپاراستن لێیان، دەبێت بزانین چۆن بچینە بنج وبناوانی هۆیەکانیانەوە.. چونیش بتوانین، ئەو ئەوژم و قولَپ و گێژەلووکانە بۆ دامرکاندنیانە، بەلایەکی بێمەترسیا دەربازیان بکەین، بێئەوەی بهێڵین کاریکی ناپەسند بکەنە سەر ئەندیشەو دڵ و دەروون و کرداری کچەکانمان.

ئیبراهیم ئەمین باڵدار

پێشەکی

ئەم نووسراوە نایابەی کە ئێمڕۆ پێشکەشی (خوێندەوارانی کوردی) بەڕێزی دەکەم ،لەلایەن خاوەن لێکۆڵینەوەی فەرەنسەیی یەوە، (پەزیشك سۆزان برۆنێە) بە زمانی فەرەنسزی، لە ساڵە پەنجایی یەکاندا، وەك ووتارێك لە (خوێندنگای دایك و باوك)دا، کە لە (زانکۆی سۆربۆن)ی شاری (پاریس)لە خاکی (فەرەنسە)دا دامەزرابوو، خوێندرابووەوە. نووسەری میسري یش کە ناوی (كليم أبوسيف)ە لە گۆڤاری (كتابي) لە (قاهرە)لە میسردا کە خاوەنەکەی (حلمي مراد)ە، لە ژمارە (44)و (45)ی ساڵی 1955دا بە کورت کراوەیی پەرچڤەی کردبوو بە عەرەبیو بڵاوی کردبووەوە. جێی داخە کە نووسراوە فەرەنسزیي یەکەم دەست نەکەوت تا بزانم لە چ ساڵێکدا چاپ کراوە.

بەڵام چونکە خاوەنی گۆڤاری (كتابي) پیشەی ئەوەبوو کورت کراوەی نووسراوەکانی جیهانیی بە عەرەبی بڵاودەکردەوە، زۆرتر بیر بۆ ئەوە دەچێ کە لە ساڵە پەنجاییەکاندا نووسراوەکە بە فەرەنسزی بڵاوکرابێتەوە. لە ڕاستیدا ئەو (خوێندنگای دایك و باوك)ەی کە لە زانکۆی (سۆربۆن)دا دامەزرابوو گەلێك پسپۆرانی تریش ووتارانی تری بەنرخیان تێدابوو، بۆ دایك و باوکەکان ،یاخود بۆ ئەوانەی خەریکن دەبن بە خاوەن خێزان، خۆش بەختانە منیش هەندێك لەو ووتارانەم هەر لەو گۆڤارەوە، بە زمانی عەرەبی دەست کەوت و کردمن بە کوردی. لەوانە سیانیانم لە گۆڤاری (ئۆتۆنۆمی)ی سەربە (ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان)دا کە لە شاری (هەولێر)دا دەردەچێ بڵاوکردەوە.

پەروەردەکردنی منداڵ لەدەست هەموو دایك و باوکێك نایەت. چونکە شارەزاییەکی زۆری دەوێ لە (زانست)و (هونەری پەروەردەکردن)و (زرنگە کاری)دا. هەروەها ڕەووشت و خوویەکی داپەروەرانەو، تێکۆشانێکی بێووچانی دڵسۆزانەی دەوێ، کە پڕ بێ لە پاکیو بڵندییو، ئارام و، دۆستایەتیو، دڵتەڕی. لەبەرئەوە زۆر لە زانکۆکانی ئەوروپاو ئەمەریکا ،(خوێندنگا)یان کردۆتەوە بۆ دایك و باوکەکان، تا تێیدا فێری زانست و هونەری پەروەردەکردن بین و لە شێوەیەکی پاك و ڕاست و دوروستدا بتوانن منداڵەکانیان پەروەدەبکەن. جا هەروەك لەمەوپێش پێشانم دا، یەکێك لەو زانکۆیانە (زانکۆی سۆربۆن)ە کە لە شاری (پاریس)دایە، لە خاکی (فەرەنسە)دا خوێندنگایەکی لەم جۆرەی بۆ دایك و باوکەکان کردۆتەوە. پێویستە ئەوەیش بڵێم:

هەرچەندە (کۆمەڵایەتیی کوردەواری)و (کۆمەڵایەتیی فەرەنسەیی) زۆر لە یەکتر جیاوازن ،بەڵام ئەو گیروگرفتانەی (پەزیشك سۆزان برۆنێە) لێیان دەدوێو چارەیان بۆ دەدۆزێتەوە، هەندێکیان لە ناوچەی کوردستانیشدا باون، هەندێکی تریشیان وا خەریکن سەر هەڵدەدەن لەناوماندا بێجگەلەوەیش هۆش و دڵ و دەروونی کچۆڵە کانی ئێمەیش ،بە چەشنی کچۆڵە فەرەنسەییەکان ،بە بیرو هەست و تاسەو تەزوو و جۆش و خرۆش لە تەمەنی هەرزەکارییاندا دێنە جۆش. ئەوەندە هەیە لە شێوەیەکی تایبەتیي خۆیانەدا دەریاندەبڕن ودەردەکەون و ماکەکەیان بەرچاومان دەکەوێت.

لە (17 ـ 30)ی مانگی میوەخۆش (تەمووز)ی 1968 بە دواوە (ئافرەتانی کورد) وەك هەموو خوشکەکانی تریان لە عیراقدا، بەپێی یاسایەکی تایبەتی. (پارت)و (شۆڕش)، ئەو مافانەی کە پیاوان هەیانبوو پێیان بەخشین لەبەرئەوە لەوساکەوە تا ئێستا، ڕۆژ بەرۆژ، باری ئافرەتانمان لە گۆڕران و گەشەکردندایە لەبەرئەوە پێویستە باوك و دایکە بەڕێزەکانمان هەر لە ئێستاکەوە خۆیان ئامادەبکەن و بکەونە جم وجۆڵ بۆ ئەمەی بە شێنەییو بەزرنگانە چارەسەری هۆی ئەو کارەسات و، بەسەرهات و، ڕووداوانەبکەن کە دوورینە بقەومێن لە

کچەکانیان، ئەگەر هۆیەکانیان نەدۆزنەوەو دەست ـ پێشکەری نەکەن لە چارەسەرکردنیاندا پێویستە بزانن چۆن دەچنە بنج وبناوانی هۆیەکانی ئەو کارەساتانەوە. کە چاوەروان دەکرێ بقەومێن. هەروەها پێویستە ئەوەیش بزانن چۆن ئەو تەووژم و جۆش و خرۆش و گێژەلووکانە، کە دێنە ناو هۆش و دڵ و دەروونی کچەکانیانەو، بۆ دامرکاندنەوەیان، بە لایەکی بێمەترسیدا دەرباز بکەن ، بێ ئەوەی بهێڵن کارێکی ناپەسەند بکەنە سەر ئەندێشەو دڵ و دەروون و کرداری کچەکانیان.

ئیتر ئەمەندەو هیوادارم دایك و باوکە بەرێزەکانمان لە خوێندنەوەی ئەم نووسراوە ناوازە و نایابە، کەڵك و فەر وەربگرن و، کەڵك و فەریش بە کچەکانیان ببەخشن.

شاکر فتاح
«خاوەنی پرۆژەی خوێندەواری کورد»

ئاگاتان لە خۆتان بێ کچەکەتان گۆڕراوە

گەلێك جار ئەم قسەیەمان گوێلێدەبێ، کە باوك و دایکەکان بە کچەکانی خۆیان دەڵێن: «کەس لە توانایی‌یدا نیە لەم کچانە تێبگات، ئەمانە بە تەواوەتی گۆڕراون» کەچی کە گوێمان لە کچەکانیش دەبێ، بە نیوە مل کەچی و نیوە سەرکێشی‌یەکەوە سکاڵا لە دەست باوك و دایکەکانی خۆیان دەکەن، وەرامی ئەو بۆڵەبۆڵەیان دەدەنەوە دەڵێن: «باوك و دایکەکانمان تێمان ناگەن»..

ئێمەیش پێی لێ دەنێین کە پەیبردن بەو گۆڕرانە بنچینەیی‌یەی کە لە کچەکانماندا دیاری دەدات کارێکی ئاسان نیە. ئەو دەمە تەمەنیان لە ناوەند دوانزەساڵی و بیست ساڵیدایە. بەڵام دەمانەوێ ئەوە بپرسین: «ئەی دایکەکان خۆیشیان لەم تەمەنەوە تێنەپەڕیون؟.. کەواتە بۆچ ناتوانن لەم تەمەنەدا لە کچەکەی خۆیان تێبگەن؟!» زۆری‌پێناچێ هەست بەوەیش دەکەین کە بیرەوەری کارێکی ئاسان نیە چونکە کارەساتی ژیان بیرو هۆشی دایکەکانی گۆڕیوە.! ئەوەندە هەیە خۆش بەختانە پسپۆڕانی وا پەیدابوون کە بە ساڵان تەمەنی خۆیان بەخت کردووە لە لێکۆڵینەوەی گیروگرفتەکانی هەرزەکاری‌و هەرزەکاراندا. لەبەرئەوە لە توانایی‌یاندا هەیە کە بەرهەمی لێکۆڵینەوەو تێگەیشتنەکانی خۆیان پێشکەش بە باوك و دایکەکان بکەن..

..خانمەکەم!.. کچەکەت لە ساوایی دەرچووە..کەواتە ناتوانیت لەسەر بنچینەی ئەو بیرە هەڵەیەی خۆت لەگەڵیدا بجووڵێیتەوە باش تەماشای بکە.. تەواو سەرنجی لێبدە.. دەم وچاوی گۆڕراوە.. شێوەیشی هەر گۆڕراوە.. ئێوەیش باوك و دایکەکان خۆتان بە هەڵەدا دەبەن، ئەگەر وا بزانن کە کچ پێگەیشت، پێگەیشتنەکەی هەر کار لە لەشی دەکات. لەڕاستیدا هەروەك کار لە لەشی دەکات، کار لە هۆشیشی دەکات، کار لە دڵ و دەروونیشی دەکات بێجگەلەوە، کچەکە ،خۆی لە پێش هەموو کەسێکدا چاوی بەو گۆڕرانە دەکەوێ. لەپێش هەموو کەسێکیشدا هەست بە بوونی‌دەکات.

باوکەکان!.. دایکەکان!. تەماشایەکی بکەن. لێشی وورد ببنەوە!. ئێوەیش واتان نایەتە پێش چاو کە حەز لە تەنیایی دەکات؟. ئەی نابینن سەری کز کردووەو بیر لە خۆی دەکاتەوەو، ئاگای لەو هەست بزووتنەوانە هەیە کە تازە لە دڵیدا پەیدابوون. هەستیان پێدەکات و ئاگای لێیانە؟..

خەوی هەرزەکاران

کچەکە هەتا نەگەیشتبووە تەمەنی هەرزەکاری هەتا پێنەگەیشتبوو ،بابەتی دڵ ـ خۆش کردنی خۆی هەبوو. هەروەها بابەتی دڵتەنگ بوونی خۆیشی هەبوو. بەڵام زوو بە زوو ئەوانەی لەبیر دەچووەوە. ئەو کارەساتانە هەر وەك گیایەك وا بوون، کە لە لەوەرگەی منداڵیدا دەرهاتبوون. بەڵام کچەکە ئێستای لە دوێنێی ناکات. چونکە هەستی ئێستاکەی جیایە. لە

هەستی منداڵی ی ناکات.

سەریشی لێ شێواوە هەموو رەنگە هەست و تەزوو، تاسەیەك بە دڵیدا دێت. تەواو بۆی روون نابێتەوە کە چین. هەندێکیشیان پێچەوانەی هەندێکی تریانن. جاری وا هەیە کچەکە لە پڕ دڵتەنگ دەبێت، بەڵام هەرچەند دەکات نازانێ بۆچ دڵتەنگ دەبێت جاری وایش هەیە دڵخۆش دەبێ کەچی هەرچەند دەکات هۆی دڵخۆشی یەکەی خۆی نازانێ! . . بەڵام ئەو لە هەر دوو بارەکەدا وەك یەك بە جۆش و خرۆشێکەوە دڵتەنگ دەبێ و بە جۆش و خرۆشێکیشەوە دڵخۆش دەبێ. هەر دوو بارەکەیشی پێ خۆش دێ. ئەگەر بتانتوانیایە تەماشایەکی پێچ وپەناکانی ژیانی دەروونی ی تازەی کچەتان بکردایە، ئەگەر تەماشایەکی لاپەرەکانی ناو دڵیتان بکردایە کە تۆمارێکی تازەی لێ پەیدابووە، دەتانبینی چۆن هەست و تاسەو تەزوو پەیتا پەیتا بە دڵیدا دێت ،کە هەریەکەیان جوێیە لەوانی تریان رۆژێکیان وای لێ دێ دەکەوێتە بیرکردنەوەو خەوبینینەوەو شت دەهێنێتە پێش چاوی خۆیەوە. لە ئاسمانی ئەندێشەدا گەشت و گوزار دەکات.

دڵی خۆشە بە بیرەوەری یەکانی خۆی رۆژێکیش وای لێ دێ، هۆشی لە لای خۆی نامێنێ ،بیرەکانی پەرش وبڵاو دەبنەوە، هیچیان ناچنەوە سەریەك خەم وپەژارەیش دڵی دادەگرێ! . .

وا (جانین) بیری بەم لاو بەو لادا رۆیشتووە. ئاخۆ لەچ زرێیەکدا مەلە دەکات؟ ئاخۆ لە چ ئاسمانێکدا دەفڕێ؟ ئەو جیهانی وا دێتەپێش چاو، کە پڕە لە ژیانێکی خۆش، پڕە لە بەزم ورەزم ،بۆ هەرکوێیەك ئاوڕ دەداتەوە بە جوانی دێتە پێش چاو. ئەو خۆی وا دێتەپێش چاو کە لەگەڵ کوڕێکی جوان دایەو پێکەوە سواری بەلەمێك بوون، بە ناو ئاودا گەشت دەکەن. کوڕەکە هەر وەکو شەنگ و شۆخە ،ئازا و بێ باکیشە، بە دەست و بازووە ،سڵ لە کەس ناکات. .

هەردووکیان لە ناو تیشکی مانگەشەودا کە وەك زیو دەدرەوشێتەوەو پرشنگ بۆ لەشیان دەهاوێژێ دەستیان کردووە بە مەلەکردن. شەپۆلەکانی رووبارەکە خوتوکەی ئەو لۆتکەیە دەدات کە لە ناوی دان، هەر لە خوتوکەدانی دڵێك دەکات کە بە خۆشەویستی یەکەوە یاری لەگەڵ منداڵە ساواکەی خۆی دەکات! . .

ئەمیش (دانیێل)ە، دەڕوات و نایشزانێت روو دەکاتە کوێ دوا رۆژی خۆی لا تاریکە نازانێ چی تێدا روو دەدات. بەڵام بە لای خۆیەوە پڕە لەشتی سەیر سەیر! . . ئەم کچە خۆی وا دێتەپێش چاو کە لەناو ژوورێکدایە، کە بەردەکانی پەمەیی، یان بنەوشەیی ،یاخود رەنگی گوڵەباخیان هەیە. درەنگ لە خەو هەستاوە ،لەناو جێگاکەی خۆیدا باوێشك دەداو خۆی دەکێشێتەوە.

لەشیشی خاوبۆتەوە، بە سستی یەکەوە دەجوولێتەوە. بەڵام بە هێواشی و لەسەرخۆ لە ناو پێخەفەکەی خۆی دێتە دەرەوەو دەچێتە بەر ئاوێنە، دەوەستێ! . . بەڵام چی دەبینێ لەناو ئاوێنەکەدا؟.

خۆی جوان و شەنگ و شۆخ دێتەپێش چاو خۆی وا دێتەبەرچاو کە وێنەکێشی هەرە گەورە ،پەرێکی چاوبەستکەرانەی گرتووە بە دەستەوەو لە لەش و رووی ئەودا وێنەیەکی بێ وێنە لە جوانی و شەنگ و شۆخیدا دێنێتە بەرهەم! . . ئاخۆ ئەم خەوو ئەندێشانە کە لە ناو ئەو دڵە بچکۆلەیەدا وەك گوڵ دەپشکوێن لەناو ئەو دەروونە نەوجوانەدا کە دەگەشێنەوە چ رازێك پیشان دەدەن؟! . ئەم نیشانانە، هەموویان، هەر یەك شت پیشان دەدەن ئەویش ئەوەیە کە گەورەکچ ئارەزووی ئەوە دەکات کە سەرنجی کەسانی تر رابکێشێ بۆ خۆی، کە کەسانی تر جوانی یەکەی پەسەندبکەن کە خۆی بچەسپێنێتە دڵی ئەم و ئەوەوە. واتا کەسانی تر لەم تافی کچێنی یە تازەیەدا دڵیان پێدابچێ، بە جوانی بزانن، خۆشیشیان بوێ! . ئەندیشە، یان شت هێنانەرچاویش ،هەر لەچاو ئەندازی سەر ئاو دەکات کە لە چۆڵ و بیاباندا دێتەبەرچاو هیچ ئەندازەیەکی بۆ نیە. هیچ شتێك بە گران نازانێ! . . کەواتە کچە هەرزەکارەکەم، هەر چیت بوێ، لە شت هێنانە بەرچاودا، بۆت دوورووست دەبێ: بەلەمی زێرت بوێ کە سەوڵەکانی لە زمرووت دوورووست کرابن، یاخود کۆشك و باڵاخانانت بوێ، کە

به کۆڵەکەی ئەڵماسەوە بەندکرابن: بنمیچەکانیان بە زوبەرجەد نەخش ونیگار کرابن: کە زەوی‌یەکانیان بە یاقووت دارێژ رابن ئەمانە هەموویان لە جیهانی شت هێنانەبەرچاودا، بۆت دوروست دەکرێن ،بۆت دەچنەسەرا! . .

جا لەمەوەیە کە کچە هەرزەکارەکان زۆر دڵناسك دەبن، کە هەر تۆزە ناخۆشی‌یەکیان تووش هات، دوو ئەوەندەی جارانیان دڵیان دەشکێ‌و هەست بە خەم و خەفەت و سەرگەردانی دەکەن! . .

دیسانەوە هەر لەمەوەیە کە لە ناکاو، لەم بارەوە دەگوێزنەوە بۆ ئەو بار یان ئەوەندە خەمبار دەبن کە لە داخان خۆیان بکوژن. یاخود ئەوەندەیش دڵ ـ خۆش دەبن کە لە خۆشیاندا گەشکەدار بین یان ئەوەندە دڵ پڕ لە هیوا دەبن کە هەموو جیهانیان بە جوانی بێتەپێش چاو، یاخود ئەوەندەیش بێزار دەبن کە جیهانیان لێ بێتەوەیەك! . .

کچی ئەمڕۆو کچی دوێنێ! . .

گەورەکچی هەرزەکار، لە توندوتیژی‌ی دڵ ووروژانیدا ،لە هەڵقوڵینی هەستەکانیدا، لە گڕتێبەربوونی گیاندا، لەگەڵ کوڕی هەرزەکاردا، یەجگار جیاوازە لەبەرئەوە گەورەکچ لەم تافەیدا، کە تەماشای کوڕی هەرزەکار دەکات ،سووکی دێتە پێش چاو ئەوە ناهێنێ کەس خۆی تێبگەیێنێ ،کەس گوێی بداتی کێ چوزانێ چی دەکات؟!. دوورنیە کچەکەمان ،وەك زۆر جار ڕوودەدات، لە ناوەند تەمەنی چواردەساڵان و هەژدەساڵاندا، یادنامەکانی بنوسێتەوە.

تا چەند مانگێك لەسەریەك، بە تەواوەتی خۆی بەو نووسینەوە خەریك بکات.

لەناو ئەو یادنامەیەیشدا بیرەوەری‌ی ناسك و نازدار تۆمار بکات. وەك دۆستایەتی‌یەکی گەرم وگوڕ، دۆزینەوەیەکی بەهادارو، دەرکەوتنی سەرەتای دڵداری! . . بەڵام کەس ئەوە نەکات ئەو یادگارانە بخوێنێتەوە. ئەو هەر بۆ خۆی نووسیوەتەوە. نایەوێ کەسی‌تر بیخوێنێتەوە. ئەو بۆ ئەوەی نەنووسیوەتەوە کە سەرچڵەکان شارەزاری ببن. بۆ ئەوەی نووسیوەتەوە کە پێچ وپەنای ناو دەروونی خۆی ڕۆشن بکاتەوە. تا بتوانێ لە دڵ داخورپان و دڵ ووروژانەکانی خۆی تێ‌بگات. تا بتوانێ لە ڕازی هەست و تاسەو تەزووەکانی دڵ و دەروون و لەشی خۆی تێ‌بگات! . . پاش ئەوە، ئەو تەنگە و چەڵمەیە تێدەپەڕێ .ئەو گێژەڵووکە بچکۆلەیە دادەمرکێتەوە. ئەو پشکۆی ئاگرە دەکوژێتەوە.

جا نابێ ئێمە لەوە سەرمان سوڕبمێنێ، کە پاش ماوەیەك ،کچەکە ئەو یادنامانەی لەبیربچێتەوە. چونکە هەر بۆ ئەوەی دەنووسێتەوە کە گڕی دەروونی خۆی پێ‌بکوژێنێتەوە، هەست و ئارەزووی دڵی خۆی پێ دەرببڕێ، تا گیانی بسرەوێ‌و ئارام بە دڵی بگات. دیسانەوە نابێ لەوەیش سەرمان سوڕبمێنێ، کە کچەکە ببینین یادنامەکەی خۆی پارچە پارچە بکات. چونکە شتی وای تێدا نابینێ کە هەڵبگرێ بیهێڵێتەوەو پارێزگاری‌ی بکات! . .

بەڵام کچە هەرزەکارەکەمان، ئەوەندەی پێ ناچێ ،گوێ هەڵدەخات بۆ ئاوازی دڵداری! . . ئەمەیش لەو کاتەدا ڕوودەدات باوك ك دایکە بەڕێزەکان !کە ئێوە بە کچێکی ساوای تێ‌دەگەن و بەو پێ‌یە لەگەڵیدا دەجووڵێنەوە کە کچەکە هەستێکی تازە لە دڵ و دەروونیدا وورژاوەو، هەموو لەشی هێناوەتە لەرزین وەك هەست کردنی بە دۆستایەتی‌یەك بەرامبەر سەرۆکە ئافرەتەکەی خۆی یاخود بەرامبەر یەکێك لە مامۆستاکانی خۆی. لە ناکاو گرفتاری خۆشەویستی‌ی یەکێك دەبێ کە بە تەمەن لە خۆی گەورەترە. ئەو دەکات بە نموونەیەکی بێ‌هاوتای خۆی، کە گەردێك کەم و کووڕی‌ی پێوە نیە. ئیتر هەر لە بیرکردنەوەی خۆیدا دەمێنێتەوە بەرامبەر ئەو کەسە، کە جار بە جارێك بەربەرەکانێ‌ی تێکەڵاو دەبێ‌و، جاربەجارێکیش هەناسەساردی! . .

جا ئەم گڕی دڵداری‌یە، ئەم چرای خۆشەویستی‌یە، بە لای کچەکانی ئەم سەردەمەوە بە بابەتێکی کۆن دادەنرێ، ئەو

کچانەی کە سەربەست و بێباکن و کۆ لە کەس ناکەنەوە، کە وەرزشکـاران خۆیـان بە نیمچە رووتی دەردەخەن و قژەکانی سەریـان بەرەڵـلادەکـەن بۆ کزەبـا، تا پەخشان و پەرێشـانی بکـات!.. ئەم کچانـە لەگـەڵ ئەو کچانـەدا زۆر جیاوازی‌یان هەیـە، کە کەمـەرەو هەیـاسـەیـان دەبەست و کراسی ئاودامانیان دەپـۆشی، کە تا کەڵـەمـوستی پێی دادەپـۆشین!.. لەگـەڵ ئەوەیشـدا کچە سەربـەستـەکەی ئیمرۆ هێشتا لەوەدا ماوە کە لە دۆستـایـەتی‌ی سەربـەخـۆ تێبگات و چەشەی بکات و خۆشیشی لێ‌وەربگـرێ. جیـاوازی‌یش لە ناوەنـد کچی ئیمـرۆ و کچی دوێنێدا لەم رووەوە ئەوەیە، کە هەست کردنی زوو بە دڵداری بە لای کچی دوێنێـوە (تـاقی کردنـەوەیـەکی ناچاری) بوو بەلام بە لای کچی ئیمرۆوە، بە «پەروەردە کردنێکی تاسەو هەست» دادەنرێ!..

خۆرشتی تاسەو هەست ئاو دەزێنێتە ناو دەمی مرۆڤەوە!..

برسێتی‌ی هەست و تاسەی کچی هەرزەکار، گرێکی بەتینی لێ‌دەبێتـەوە!.. چونکـە لەو دەمـەدا، کچەکـە هیچ کۆ ناکاتەوە لەوەی کە هەر خۆرشتێـکی دەست بکـەوێ قووتی بدات، بۆ ئەوەی برسێتی‌ی هەست و تاسەکانی خۆی پێ‌بشکێنێ!..

جاری وا هەیە دەچێتەسەر خوانێك کە هەر کەسێ لەگەڵیدا دانیشتـوە، چیـرۆکی دڵـداری‌و جەربەزەیی دەگێڕێتەوە!.. جار وایش هەیـە دەچێتـە سینـەمـا سەری ئەو فیلمـانـە دەکـات کە سەرگورشتەی شۆرەسواران و سوارچاکی دەگێڕنەوە!.

ئەمـانـەو بۆ لای گەلێـك خۆرشتی هەست و تاسـەو تەزووی تریش خۆی دەکـوتێ کە هەتـا لێیـان بخـوات زۆرتر ئارەزووی دەبـزوێ بۆ خواردن. برسێتی‌یـەکـەی تونـدتـرو تیژتری لێ‌دێ. ئەگەر ئێوە لاپەرەکانی هەندێ لەو رۆژنامەو گۆڤارانەتان کردەوە کە لە بابەت کاروباری ئافرەتانەوە دەدوێن ئەوەتان بۆ دەردەکەوێ، کە ئەو بابەتانەی سەرنجی کچ رادەکێشن لەم تەمەنەیدا، زۆرتر ئەوانـەن کە دەربـارەی کەینـەوبـەینـەی جەربـەزەیی‌ی دڵـداری نووسـراونـەتـەوە. کچـەکـە کاتێ ئەم پرسـانەی بەرچاو دەکەوێ لێیان ووردەبێتەوە: «ئایا ئەوە دەشێ کچێك حەز لە پیاوێکی خاوەن ژن بکات؟.. ئەو، لەوساکەوە کە بۆ دوامین جار چاومان بە یەکتر کەوت، هیچ نامەیەکی بۆ نەناردووم. ئاخۆ باشە کە من دەست بە نامـەکـاری بکـەم لەگـەڵیـدا؟.. من حەز لە پیاوێك دەکەم کە زۆر لە خۆم، بە تەمەن، گەورەتربێ. کەچی باوك و دایکم ناهێڵن لەم رۆ بە دواوە تێکەڵیی لەگەڵدا بکەم ئەو هەناسە ساردو خەفەتبارە. منیش هەروەك ئەو رەنجەڕۆو دڵ پڕ لە خەمم نازانم چی‌بکەم؟!..

کچـەهـەرزەکـارەکە دەکەوێتە جم و جوڵ و دەست دەکات بە گەران بە دوای ئەو دەستـوورانـەدا کە بۆ زمـانی هەست و تاسـە دانراون، تا لەسەریان بروات بە رێوە. دەگەرێ بۆ دۆزینەوەی هونـەری دڵـداری تا لە ژیـانی دڵـداری‌ی خۆیـدا سەربکـەوێ... ئەویش وەك ئافرەتێك!. جا لەو تەمەنەدا لە نووسینەکانی ناو ئەو گۆڤـارو رۆژنـامـانـەدا وێنـەیەکی زیندووی ئەندێشەکانی خۆی دەدۆزێتـەوە کچـەکـە چیـرۆکی ئەو کورە جەربـەزەیـە دەخـوێنێتەوە کە ئەوەنـدە ئازاو بێبـاك بوو توانی دڵی ئافرەتێك داگیـربکـات بۆ خۆی نە لە دەروونی‌خـۆی شەرمی‌کـرد، نە لە رووشت و کرداری خۆی!.. رۆژنامەکەیش چیرۆکی دڵدارێکی بێپەرووای وای دەخاتە بەرچاو کە ئەمەندە گری دڵداریی تینی سەنـدووە هەر دەسـووڕێـتـەوە بە چوار لای خانـووی یارە نازدارەکـەیـدا شەویش تا بەیـانی لەبن پەنجـەرەی ژووری نوستنەکەی ئەودا دەمێنێتەوە، خەو ناچێتە چاوی ... پاش ئەوە چیـرۆکی ژیـانی ئەو کچە دەخـوێنێتـەوە کە کورێکی خستبووە داوی دڵـداری‌ی خۆیـەوە تا وای لێ‌کـردبوو لەتاو دڵداری‌یەکەی بەووەوە خەریك بووە شێت بێ‌و بداتە کێو کەچی لەگەڵ ئەوەیشدا لەپر کورەکە بەرەڵلادەکات و خۆی رێك دەخات لەگەڵ کورێکی تردا ئەو بەسەزمانەیش لەناو گێژاوی خەم وخەفەتدا دەهێڵێتەوە بە دەردی دڵداری‌یە سەرنەگرتووەکەیەوە بتلێتەوە!..

هەروەها کچە هەرزە کارەکە ئەو چیرۆکانەیش دەخوێنێتەوە کە

تا چ رادەیەك خۆپەرستی و ئاڵۆش و خرۆش كاری خراپ و ناپەسەند دەكەنە كردەوەو كاری ژن و پیاوا! . . لێ‌دووانەكان جوێ جوێ دەبن لە یەكتری ،وێنەكانیش لە یەكتری ناكەن. بەڵام ئەنجامی هەموو چیرۆكەكان هەر لە یەك شت دەكەن. چیرۆكەكانیش هەر وەك یەك دوایی‌یان دێت: یان ئەوەتا خۆشەویستی كوڕوكچەكە بۆ یەكتری بە هێزو هەرەتەوە دێتەكایەوە، هەموو كەندو كۆسپێكیش لە ڕێگای خۆیدا رادەدات و، بەسەر هەموو گیروگرفتێكدا زاڵ دەبێ . . یاخود ئەوەتا خۆشەویستی‌یەكەیان بە هێزو هەرەتەوە دێتەكایەوە. بەڵام هەر دوو لا وەك یەك ئەو خۆشەویستی‌یە ڕاناگرن. دوایی دۆستە بەرەڵڵاكراوە هەناسە ساردەكە كێش دەكات بۆ لەناوچوون! . . چاوتان لێ‌یە، دەبێ ئەو كچە چەند بەسەزمان بێ، كە باوەڕ بەو هەموو قسە پڕوپووچانە بكات؟ . جا ئێستا تێگەیشتن كە هۆی فرۆشتنی ئەو هەموو ڕۆژنامانە چی‌یە؟. كە هۆی برەوی ئەو هەموو چیرۆكانە چی‌یە كە بووەتە كەرەستەیەكی بنچینەیی بۆ خوێندنەوە لای ئەو كچەهەرزەكارانە ،بە هەموو چین و دەستەیەكیانەوە، هەر لە كرێكارە ئافرەتەكانەوە تا دەگاتە كچەلادێ‌یەكان، تا كچەشاگردەكانی خوێندنگاكان؟!.

وازهێنان لە دڵداری وازهێنان لە پیاوان!

كچ لەو تەمەنەدا، دڵداریی بە چاو بەستێك دێتەپێش چاو ،كە داردەستەكەی خۆی وەشاند ،لە هەر شتێك كەوت، دەم ودەست دەیكوژێ . هەر گیرو - گرفتێكی هاتەبەر، هەرچەندێ گەورەبێ، ئەوەندەی شاخێكی بەرز وپان، كە ئەو داردەستەی لێ‌درا، دەم ودەست دەرووخێ‌و، هەپروون بەهەپروون دەبێ! . هەموو دەمێكیش هەر ئەوە لە كچەكەمان ڕوودەدات، كە ئەو خۆشەویستیی و دڵداری‌یەی لە جیهانی ڕاستەقینەدا تووشی دێ، لەگەڵ ئەو خۆشەویستی‌یە بێ‌هاوتایەدا، كە لە خەوو ئاواتەكانیدا دەهاتنە پێش چاوی، یەك ناگرێ ! . . ئەم [ئیفۆن]ە، كە لە یەكێك لە كارخانە گەورەكاندا فرمان دەكات. گوێی لە دەستە خۆشكەكانێتی كە بە تەمەن لە خۆی گەورەترن، لەبابەت دڵداری‌یەوە زۆر دەدوێن. . ڕۆژی وا هەیە گوێی لە پێداهەڵدانی دڵداری‌یە. ڕۆژی وایش هەیە گوێی لە داشۆریی دڵداری‌یە كەوا لەمرۆڤ دەكات بێزی لێ‌بكاتەوە. . ئیتر ئەویش وای لێ‌دێ، دەكەوێتە سەرلێ‌شێوانەوە. هەستیش وا بە خۆی دەكات كە كەوتۆتە ناوەند دوو هۆی بەهێزەوە : هۆیەكیان دڵداری وا پیشان دەدات كە شتێكی نەنگە و ناشیرینە، مرۆڤ حەزی لێ‌ناكات. هۆیەكیشیان دڵداري وا پیشان دەدات كە بابەتێكی بێ‌هاوتایەو لە هی ڕاستەقینەو ڕووداویش یەكجار جیاوازە! . .

● ئەمیش [جینیت]ە وا دەزانێ كە چارە نووسی خۆی بڕیوەتەوەو، كاری خۆی تەواوكردووە، نیازی وایە دەست بكات بە ژیان دەیەوێ بچێتە ژیانەوەو تێروپڕ خۆشی لە ژیان ببینێ لەدوای ئەوە چی دەبێ بام ببێ! . ئەوەی كە هانەیشی دەداتە سەر كردنی ئەو شتانەی بڕیاری لەسەر داون بیانكات ،ئەو قسانەیە كە لە ڕادیۆوە گوێی‌لێ‌دەبێ، كە لە كچێكی هەرزەكاری وەك خۆی ناوەشێتەوە، گوێ لەو قسانە بگرێ! . . هەروەها ئەو نووسینانە هانەی دەداتە سەر كردنیان كە لە نووسراواندا دەیانخوێنێتەوە كە ئافرەتێك لەو تەمەنەی ئەودایێ، نابێ بیانخوێنێتەوە. لەدوای ئەوە، بێ‌باكانە دەست دەكات بە جەربەزەیی ،دڵی دانالەرزێ ،سڵیش لە كەس ناكات! . . جا ئەو كچە هەرزەكارە لەم تافە سامناكەی ژیانەیدا، خۆی وا دێتەپێش چاو ،كە دەسەڵاتی هەیەو دەتوانێ هەموو شتێك بكات، هەموو كارێكیش بباتەسەر! . .

بەڵام (سیمون) تەواو بە پێچەوانەی (جینیت) دەجووڵێتەوە. چونكە بڕیاری داوە كە ئیتر خۆی لە كەینەوبەینەی دڵداری نەگەیێنێ تادەیشمێنێ، هەرگیز بە لایدا نەچێ! . چونكە! . چونكە ئەو خۆشەویستی‌یەی دێتەپێش چاوی لە دڵداریدا دەستی‌بكەوێت لە جیهانی ڕاستەقینەدا سەروشوێنی نیە! . . ئەو دەیەوێ دڵی خۆی بداتە دەست پیاوێكی بێ‌هاوتا پیاوێكی یەكجار پەسەند، كە هەرگیز وێنەی لە ناو پیاواندا نەدۆزرێتەوە! .

جا كە ئەم جۆرە دڵـداريە بێهـاوتـايە دەست نەكەوێت، ئيتر خۆشـەويستى بۆچ دابمـەرزێنێ لە دڵى خۆيـدا؟. . كەواتـە نە خۆشەويستيو نەديدارى پياوان!.

تا بمێنێ لە ژيـانـدا، خۆى لەو داوانـە ناگـەيێنێ!. . جا ئەو جيـاوازى وپێچـەوانـەيىيـەى كەوتـوونـەتـە ناوەنـد ئەنـديشـەو راستىيـەوە، كە دڵ و دەروونى كچەكـانمان پێيانەوە خەريك دەمێننەوە لە تەمەنى هەرزەكاريدا، زۆر جارى وا هەيە ئەنجامى خراپ خراپيـان لێ پەيـدادەبێ. چونكـە لەنگـەرى ژيانيان لێ تێـك دەدەن دەيشيـان خەنـە پشێـوىو گلاراوىيـەكى يەكجـار سەختەوە!. . كەواتە كچ لەو تەمەنەدا، دەمێنێ لەسەر رابەرێك كە ئامـۆژگـاريى بكـات و، رێگـايشى پيشـان بدات، كە لە تاريكيى ئەو هەست و تاسـەو تەزوو، و، ئەنـديشـە ـ شێـواوو جوێجـوێيـانـەوە دەرىبـهـێـنـێـتـەدەرەوەو، لەو

تافى ژيـانـەيـدا رزگـارى بكات، كە ژيانى هەست و تاسەو تەزووى، خەريك دەبێ لەم بەرى دەستەراستەوە بۆ ئەو بەرى دەستەچەپ بگوێزرێتەوە!. .

تيز بە كچە هەرزەكارەكانتان مەكەن!

بام ئێستـا ئەوە بپـرسين: ئاخـۆ باوك و دايكـەكان، لەم تافى تەمەنەى كچەكانياندا چىيان بۆ بكەن؟. .

دەتـوانن زۆر بە كەڵكيـان بێن، بە مەرجێ :لـە شێـوەيەكى راست و دوروست و بێوەيـدا ئامـۆژگـارىيـەكـانى خۆيـان پێشكـەش بكـەن. ئەگـەر بێتـو باوك و دايكەكان بە تەواوەتى لەو پشێـويى دەروونىيـەى كچـەكـانيـان ئاگادار بن و، بە شێنەيىو لەسەرخۆ ،لە شێوەيەكى دووربينانەدا، چارەى ئەو پشێوىيەى بكەن.

دەتوانن بە كامى خۆيان بگەن و، كچەكانيشيان لەدەست بێ وەىو ئازارى ئەو تەنگ و چەڵەمەسامناكە رزگاربكەن!. .

بەڵام ئەگەر هاتو باوك و دايكەكان لەجياتىى ئەوە ،وەك زۆر جار روودەدات تيـزيـان كرد بە كچـەكـانيـان و، توانج و پلاريان ڕتىگرتن، قسەى پێناوێ ،سەرئەنجامى كچەكانيان دەبێتە سەرگەردانى!. .

بام بۆ ئەوە وێنەيەك بهێنينەوە: ئەمە كچێكە كەوتۆتە گێژاوى ئەو تەنـگ و چەڵـەمـەى دەروونىيـەوە. باوك و دايكـەكـەيشى هەستيـان بەوە كردووە. بەم رەنگـە قسـەى بۆ دەكـەن: «واز لەم بيـرە پڕوپـووچـانـە بهێنەو، خوو بدەرە خوێندنەكانت. . چونكە گەلێـك كارويـاريتـر هەن، كە دەبێ كچێكى هاوتـەمـەنى تۆ خۆيانى پێوە خەريك بكەن بەڵام ئەو كەينەوبەينەيەى كە پێى دەڵێن:

(دڵدارى)، لەناو ئەو كاروبارانەدا نيە!».

پاش ئەوە زۆرى پێناچێ ،دايكيشى پێى دەڵێ:

«كچى خۆم! ڕۆژێك دێ ئەم ئەنديشەو بيرە پڕوپووچانەت نامێـنن. كاتێ كە گەورە بوويت و شووت كرد، هەرئـەوەنـدە هەفتەيەكت لەگەڵ مێردەكەتدا رابووارد، تێدەگەيت كە پياو ئەوە ناهێنێ ئەمـەنـدە بيـرىلێبكـەيتـەوە، ياخـود ئەوەنـدە بيهێنيتـە پێش چاوى خۆت و ، ئەم ئاوات ونيازە پڕوپووچانەيش بخەيتە دڵ و مێشكى خۆتەوە، لەبابەت پياوانەوە!».

باشـە، ئەنجـام بە چى دەگـات؟. . ئەنجـامى تەواوى ئەم كردەوە ناشىيـانـە بەوە دەگـات كە كچـەكـە خۆى كز بكـات و هەمـوو كاتێكى خۆى بە بيـركـردنـەوە لە خۆىو دوارۆژى خۆى بەخت بكات. ئنجا زمانى خۆى بگرێو، رازى دڵى خۆى بە باوكىو دايكى خۆى نەڵێ ئەوانيش هەرچەند بكەن نەتوانن لە هەست و تاسەو ئارەزووى ئەو تێبگەن. ئەمەيش دياربوو كە واى لێدەهـات چونكـە كچـەكـە لە سەرەتاى ژيانيدا بوو دڵى پڕبوو :لە ئاواتى خۆش خۆش مێشكى پڕبوو: لە ئەنديشەو بيركردنەوەو لە ژيـانـێـكى رازاوەو ناوازەى بێهـاوتـا پڕ بەدڵ خۆشىى لەو ئاوات و بيركردنەوانە دەبينى كە باوك و دايكى دايان لە كەللەىو دڵيان شكاند، ژيانى لێ تاڵ بوو. بۆيەكا ئەويش كەوتە خەم وپەژارەوە.

هەر بيرى لە خۆى دەكردەوەو، هيچ رازێكى دڵى خۆيشى لاى باوك و دايكى ئاشكرانەدەكرد. بەڵام دايكى تێگەيشتوو، بە

جۆرێکی وا گفتوگۆ لەگەڵ کچەکەی خۆیدا دەکات کە کچەکە تێبگەینێ‌و دڵی دابمرکێنێتەوە بۆ وێنە وای پێ‌دەڵێ: «نەء! کچە بچکۆلـەکـەی خۆم.. وانیـە.. چونکـە کارە بێ‌هـاوتـاکـانی دڵداری، هەر لە خۆیانەوە پێك نایەن و نایەنەدی.. چونکە ئەو دڵدارییەی بە مێشکدا دێت ئەوەندە گەورەیە، ئەویش مەرجی خۆی هەیـە، کەبـەبێ ئەو مەرجـانـە پەیـدانـابێ. یەکێـك لەو مەرجانە ئەوەیە، کە ئەو خۆشەویستی‌یە دەبێ لە دڵی هەردوولادا هەڵبقـوڵێ. دەبێ هەردوولا یەکتـری‌یـان بەجگـار خۆش بوێ. ئەگینا ناتوانن زاڵ ببن بەسەر ئەو شەڕو ئاژاوانەدا کە لە ناوەند هەموو ژن و پیاوێکدا دەقەومێن!. جا ئەگەر بتەوێ پایەی ئەو ئارەزوویەی لە دڵتدایە بەرز بکەیتەوە، پێویستە خۆشەویستی‌یەکی بەجگار گەورەی تێکەڵ بکەیت!..».

باری هەرە گران بەسەر دایکەوەیە

کچی هەرزەکـار بە دڵ ئارەزووی ئەوە دەکـات، کە هەمـوو شتێك بخوێنێتەوە. کە لە هەموو شتێك ئاگاداربێت. ئەو قسەیە دانـامـرکێ کە شتی وا هەیـە نابێ ئەو بیخـوێنێتـەوە، یاخـود ئەو تێی‌بگـات. چونکـە ئەو شتـانـە ئارەزوو دەبـزوێنن ئەو دەزانێ هەرچی لە خۆی گەورەتر بێ ڕاستی‌ی ژیانی لێ دەشارێتەوە. کەچی خۆیشی بڕوای وایـە، کە لەو تەمـەنـەدایـە مافی زانینی هەموو شتێکی هەبێ!..

جا لەبەرئەوە، ئەوەی پێ‌خۆش نیەو ماوەیش بەوە نادات کە وەك کچێکی کزی بێ‌دەسەڵاتی داماو لەسەر پاراستن تەماشای بکرێ‌و لەگەڵیدا بجوولێنەوە!..

جا لەم بارەدا فرمـانـی سەر شانی ئێمـە هەر ئەوەیـە کە بە شێنەیی هۆی ئەوەی تێ ـ بگەیێنین کە بۆچی هەندێ کەس، تەنانەت گەورەکانیش ،خۆیان دەپارێزن لە خوێندنەوەی هەندێ نووسراو، یاخود لە بینینی هەندێ چیرۆکی ناو سینەما..

ئەوانـەی خۆیـان لەو خوێنـدنـەوەو تەمـاشـاکـردنـە دەپارێزن لەبـەرئـەوە نیـە کە کەم وکـووڕی‌یـان هەیـەو ،خـۆیـان بە کزو بێ‌دەسـەڵات و دامـاو دەزانن بەڵام لەبـەرئـەوە ئارەزوودەکـەن خۆیانیان لێ دووربخەنەوە کە بیرو هۆشیان لە کەڵك نەکەون و تێـك نەچن. کە دەروونیـان بە پاکی بمێنێتـەوە وپیس نەبێ کە لەنگـەری گیـانیـان وەك خۆی بمێنێتـەوەو تێـك نەچێ. کە لە ڕێزگرتنی خۆیشیان بەرامبەر خۆیان کەم نەبێتەوە!.

جا بە هۆی شی‌کردنەوەیەکی واوە، بە هۆی هۆ دەرخستنێکی واوە، دەتوانین کچەکە وا لێ‌بکەین کە لە خوێندنەوەی نووسراوە کاڵ وکـرچـەکـان ،لـە تەمـاشاکردنی فیلمە خراپەکان کە لەگەڵ دڵتـەڕی‌و کردەوەی شیـرینـدا ڕێـك ناکـەون، دوور بکـەوێتەوە. لێرەدا دەمانەوێ بپرسین :«ئاخۆ ئەو ئافرەتانەی کە سەرپەرشتی‌ی پەروەردەکردنی کچان دەکەن، پێیان دەکرێ ڕێگە بۆ ئەو کچانە ڕۆشن بکـەنـەوە لەم تافـەیـانـدا؟..». ئەوانـەی سەرپەرشتی‌ی پەروەردە کردنی کچـان دەکـەن، هەر دایکـەکـانیـانن بێ‌گـومان ئەوانـە لەم ڕووەوە زۆر شتیـان پێ‌دەکـرێ. جا ئەگـەر دایکـەکە تێکـۆشـا کچـەکەی خۆی بخاتە سەر ئەوەی کە جم وجۆڵە کەی خۆی لەوەدا بەخت بکات کە نووسراوانی وێژەی تازە بخوێنێتەوە ئەو لێکـۆڵینـەوانـە بخـوێنێتـەوە ،کە لە بارەی هەستە گەورەکانی مرۆڤایەتی‌یەوە نووسراونەتەوە. کە ئەو دۆستایەتی‌یانە بگرێت کە گیانین و پاك و بێ‌گەردن و دوورن لە خۆپەرستی یەوە. کە ئەو دڵـداری‌یـە بکـات، کە پڕی بێ لە سەربـەرزی‌و داوێن پاکی‌و کردەوەی پەسـەنـد.. ئەگـەر دایکـەکـە توانی کچـەکـەی خۆی بخاتەسەر ئەم شتانە بێ‌گومان ئەرکەکەی بە خۆڕایی ناڕوات، چاکتـرین بەرهـەمی لێ پەیـدادەبێ.. ئەمەیش لەبەرئەوەیە، کە کچ ئەوەی پێ‌خۆشـە دایکی دڵنـەرمیی لەگـەڵـدابکات، باوکی چاودێری‌ی بکات، هەروەها ئەوەیشی پێ‌خۆشە کە، گوێی لە ئامۆژگـاریی دایـك و باوکی وا نەرم ونیـان و خۆشـەویستی‌بێ. حەزدەکات خۆیشی بخاتە ناو باوەشیانەوە!..

ئەوەی لێرەدا بە گرنگی بزانین ئەوەیە ،کە باوك و دایکەکان ڕاستی‌ی هەست و تاسـەو ئارەزووەکـانی سووروشتی مرۆڤـایـەتی ،بۆ کچەکانیان ڕۆشن بکەنەوە.

واتـاکـانی ئەو بابـەتـانـەیشیـان بە تەواوەتی تێ‌بگـەیێنن کە

هەست و تاسەو تەزوو چۆن پەیدادەبن؟.. چۆن بە هێزیش دەبن؟..

کۆمەڵەکانی ئافرەت لە جیهاندا لەم هەموو گیروگرفتانەیان کۆڵیوەتەوە.

نووسراوانیشیان دەربارەیان بڵاوکردۆتەوە ئێمەش ئەگەر ڕێگامان بۆ کچەکانمان تەخت کرد، کە ئەو نووسراوانە بخوێننەوە، بێگومان لەدەست ئەو ئەندێشەو بیرە پڕوپووچانە ڕزگاریان دەکەین، کە مێشکیان داگیر کردوون و ڕاستیی ژیانی مرۆڤایەتیی یان لێ گۆڕیون!..

پەیدابوونی بیری سەربەخۆیی لای کچ!..

ئەمە شتێکی ئاشکرایە کە ئەوە ئاسان نیە بۆ ئێمە، کچەکە بگەیێنینە پایەیەکی دڵداریی وا بێهاوتا کە ژیان و زیندوێتیی و جموجۆڵی خۆی بە ناو هەموو توانایی یەکی مرۆڤەواریی خۆیدا تەواو بڵاوبکاتەوە بەڵام تەنیا ڕێگایەك کە هەبێ بۆ ئەوەی کچەکە بخاتەوە سەر دۆخی جاران و لەنگەریشی بێڕاست بکاتەوە، هەر ئەوەیە کەدەروونی کچەکە بخاتە سەر هەست کردن بەوەی کە ژیان پڕە لە کردەوە بڵندیی و جوامێریی و بەرزی جا لەبەر ئەمەی کچەکە ئامادەیە بۆ ئەو گۆڕرانە گەورەیەی کە بەسەریداهاتووە، هەروەها بە تەواوەتیش ئاگای لێیەتی، ئەم بارەی پاڵی پێوە دەنێ بۆ ئارەزووکردنی بڕیاردان لەسەر سەربەخۆیی، چونکە کچەکە هەست وا دەکات، کە هەر کچەبچکۆلەکەی جاران نیە، کچی ئەمڕۆیە جا هەر لەبەر ئەم هۆیەیە کە لە باوك و دایکی خۆی هەڵدەگەڕێتەوەو، سەرکێشی دەکات و، هەر فەرمانێکیشی بەسەردادەدەن بەرپەچی دەداتەوەو چەقەچەقیشیان لەگەڵدا دەکات کچەکە بۆیەکا دەڵێ: (نەء) تا خۆی وا پیشان بدات هەر خۆی گەورەی خۆیەتی، خاوەن بیری سەربەخۆیش هەر خۆیەتی!..

بام نموونەیەك بۆ ئەمە بهێنینەوە:

ئەمە (فرانسواز)ە. خەریکی سنووقی نووسراوەکانیەتی، ڕێکیان دەخات، چونکە پشووی هاوینەی خوێندنگە تەواوبووەو خوێندنگاکان دەستیان کردۆتەوە بە پێخوێندن. دایکەکەیشی ڕاوەستاو سەیری دەکات، بزانێ چی دەکات. کە تەماشا دەکات: کچەکەی شتی وا دەخاتە ناو سنووقەکەیەوە کە هیچ فرێکیان بە سەر خوێندنەوە نیە. کەچی گوێ ناداتە ئەوەی کە نووسراوەکانیی و کەلوپەلەکانی خوێندنگای لەناو ئەو سنووقەدا دابنێ. (فرانسواز) سنووقەکە دادەخات.. لێرەدا دایکەکەی هەڵدەداتێ، هەر بۆ ئەمەی ئەوەی تێبگەیێنێ کە نووسراوەکانیی و کەلوپەلە گرنگەکانی لەو دیو سنووقەکەیەوە، داناوە.

کەچی سنووقەکەی پڕکردووە لە شتی پڕوپووچ کە هەر لە سەبەتەی پووش وپەڵاش دەکات!.. کەواتە پێویستە سەرلەنوێ سنووقەکەی بکاتەوەو بە جوانی دای بمەزرێنێتەوە. بەڵام (فرانسواز)یش وا وەرامی دەداتەوە، دەڵێ: «من خۆم باش دەزانم کە چیم پێویستەو چیم پێویست نیە» لەڕاستیدا (فرانسواز) دەیەوێ ئەوە بنوێنێ کە هەرچی دایکی دەیەوێ بیکات، ئەوەنەکات!.

بۆچی تۆ ئەگەر (فرانسواز) بپرسیت: بۆچ وا دەکەیت؟.. ڕەنگە نەزانێت چۆن وەرامت بداتەوە. بەڵام لەڕاستیدا ئەو لە کانگای دڵیدا ئارەزووی ئەوە دەکات کە هەرچییەکی کرد، بە ئارەزووی خۆی بیکات، بە ئارەزووی کەسیتر نەیکات. حەز دەکات لە دەربڕینی بیروباوەڕی خۆیدا سەربەست بێ، ئازاد بێ، سەربەخۆ بێ کەس فەرمانی بە سەردا نەدا. ئەو وا هەست دەکات هەر کەسێ بە زۆر شتی پێبکات، سەربەستیی لێ باردەکات. چەند جار گوێت لێ بووە کە پێی گوتوویت: «من سەربەستم هەرشتێ ئارەزوو بکەم، بیکەم، دەیکەم». جا ئەگەر ویستت ئەوەی تێبگەیێنێ کە ئەگەر پێڕەوی چەند دەستوورێکی هەڵسان و دانیشتن نەکات لەگەڵ کەسانیتردا، تووشی تیزپێکردن و توانج وپلاری ئەم و ئەو دێت بەدناوی دەکەن.

بەندوباوی بۆ دەدۆزنەوە، گوێی خۆیت لێدەخەفێنێ و لە هیچ ئامۆژگاریی و ڕێپیشاندانێکت گوێ ناگرێت!.. کەواتە

بۆچ ئەم کچە بەرەڵڵابکەین و بهێڵین بە هەوەس و ئارەزووی خۆی بجوولێتەوە؟. . بۆچ واز لە هێزو دەسەڵاتی خۆمان بهێنین بەسەریدا؟. . ئێمە ئەگەر ئەوەمان لەگەڵ کرد بێگومان هەڵەیەکی مەزن دەکەین. دەبینە هۆی ئەوەیش کە ئەرك و ئازاری زۆرتر بێ چونکە کچەکە هێشتا ناشیو نەزانە پێویستی بە ئامۆژگاریو رێپیشاندان هەیە. . گەلێك ڕێگاو زۆر شێوە هەیە کە لە گەڵیدا رێك بکەوین و لەیەکتر تێبگەین، بێ ئەمەی قینی هەڵبسێنین و بیکەین بە گژ خۆماندا. جا ئەگەر ویستمان فەرمانی بەسەردا بدەین، هیچی پێناوێ ئەوە نەبێ کە لە شێوەیەکی تازەدا (فەرمان)ەکەمانی بەسەردابدەین. ئەو شێوە توندوتیژەی کە بۆ [فەرماندان] بەکارمان دەهێنا لەگەڵیدا، هەروەها قیژاندن بە سەریدا، هەڕەشەلێ کردنی، ددان ـ لێ ڕیچ کردنەوە. . ئەمانە هەموویان کاتێ بەکار دەهاتن کە منداڵ بوو. بەڵام ئێستاکە کە گەورە بووە ،کچەکە لەو سزایانەمان پەروای نیەو ناترسێ. تەنانەت شێرگیرتریش دەبێ پێیان لەسەر کردەوە کانی خۆی!. . ئەوەی پێویست بێ لەم کاتەدا، پەیرەویی بکرێ، ئەوەیە کە یەك قسە بین بەرامبەری بەڵام دڵرەقی و قسەرەقی نەنوێنین هەروەها ئامۆژگارییەکی وایشی بکەین ،کە بە دەنگێکی بە هێزەوە بێ ،بەڵام دوور بێ لەو توندوتیژیو تووڕەو تڕۆیی یەوە، کە بیخانە شەرم و ڕیسوایی یەوە!. .

بەڵام گەلێك جار گوێمان لە یەکێك لە دایکەکان دەبێت کە بە تووڕەییەکەوە دەڵێ: «ئەم کچە تووڕەم دەکات و تێکم دەدات!. . کەواتە ئێوە چۆن ئەمە لە من داوادەکەن کە هەروەك کچەشاهێکی بچووك بێ قسەی لەگەڵدا بکەم؟!. .». ئەم دایکە تووڕەیە ئەوەی لەبیرچۆتەوە کە کچەکەی لە تافێکی هەرە سەختی ژیانی خۆیدایە. ئێمەیش لەم دایکە بۆڵەبۆڵکەرە دەپرسین: «ئەگەر کچەکەت نەخۆش کەوت و پەزیشك فەرمانیدا کە زۆر بە ووردییەوە چارەی نەخۆشی یەکەی بکەیت، تا چاك دەبێتەوەو، دێتەوەسەرخۆی، ئاخۆ خۆت پێدەگیرێ توخنی نەکەویت و، دەرمانی نەکەیت، بام ئەرك و ئازاریشت زۆر بێو خۆیەخت کردنیشت تووش بێ؟. . جا ئەگەر تۆ بە هەموو دڵێکتەوە ئەوە لەبەر تەندورستیی کچەکەت بگریتە ئەستۆی خۆت، ئەی چۆن ئەوەی بۆ ناکەیت لەبەر هۆش دوورستی یەکەی؟!. . لە ژیانی خێزانیدا چەند تاوێکی وا هەڵدەکەوێت، کە بە کاری ئەوە بێن باوکەکان لەگەڵ کچەکانیاندا وورده، ووردە گفتوگۆ بکەن، کە پڕبن لە تێگەیشتن لەیەکتریو لە بێدەنگە و سەنگیی. کە بە هۆی ئەوانەوە کچەکان بەرە بەرە دێنەسەر بیروباوەڕەکانی باوکیان کە لەوەپێش لەسەر ئەوانە تێك چووبوون. ئەوەی لێرەدا بە گرنگ بزانرێ ئەوەیە کە باوکەکان ئەوەندەی پەیوەندی بە خۆیانەوە هەبێ، دەبێ کردەوەی وا بنوێنن کە لەسەر بنچینەیەکی تێگەیشتوانەو ڕێگەیەکی دیاردیکراوەوە دامەزرابێ، نە سەرچڵیی تێدا بنوێنن و نە سەرکێشی.

هەندێ سەربەستی یان بدەنێ!

واچاکە ماوەیەك بە کچەکە ببەخشین کە تێیدا سەربەست بێ. دەست بکات بە تاقیکردنەوە سەرەتایی یەکانی خۆی، کە ئۆباڵیان بە ئەستۆی خۆی بێ!.

،چونکە سەرزەنشت کردنی هەموودەمی ،ئامۆژگاریکردنی دووبارەکراوە، هەر لە بەیانی یەوە تا ئێوارە، بۆڵەبۆڵ کردن لە هەموو هەڵسان و دانیشتنێکی کچەکە، لە هەموو بزووتنەوەیەکی ،لە هەموو نووسراوێك کە دەیخوێنێتەوە، توانج و پلار تێگرتن لە شێوەی قژداهێنان و خۆئارایش کردنیاندا. . .ئەمانە هەموویان لەوانەن کە کچۆڵەکان بئالۆزێنن تووڕەیان بکەن کە بیانخەنە سەر ئەوەیش کە گوێ لە هیچ ئامۆژگارییەك نەگرن. کە بایەخ بە هیچ ڕێگاپیشاندانێکیش نەدەن. کچ لەم تافی تەمەنەیدا حەز لە بەرەنگاریکردن دەکات، هەر لەبەر بەرەنگاری کردن. بەڵام ئەم بەرەنگاریکردنە تەنیا بریتی یە لە نەخۆشی یەکی بچووکی دەروونی کە زۆری پێناچێ لادەچێ. هەر لەوەیشەوە پەیدابووە کە لەسەرەتای کار گوزاریی هۆشە بچووکەکەیدا چەند بیرێك بە مێشکیدا هاتووە، کە لەو کاتەدا هۆشەکەی خەریکی ئەوە

نیە کە لەوان باشتر بێ . هیچ کەسایەتی‌یەکی سەربەخۆیشی نیە کە لەوان جیاواز بێ!. . ئنجا ئەو ئارەزووی [خۆ جوێ کردنەوە] و [نازو جیاز]ەی کچەکە هەیەتی، لە زۆر شێوەدا دەردەکەوێ، وەك ئەو شێوەیەی لە کاتی قسەکردن و هەڵسان و دانیشتن و بزووتنەوەو دەست و دەم و چاو جوولاندنەوەو جل و بەرگ لەبەرکردن و خۆڕێك خستن و بڕۆەنگ کردن و نینۆك دەرمۆشاندنەوەو لووس کردنیدا دەنوێنێ جا هەتا گومان بەرێتە جوانی‌و خوێن گەرمی‌ی خوێ زۆرتر خوو دەداتە خۆ جوان کردنی خۆیەو، خۆڕێك خستنی خۆی. کچەکە هەر لەسەر ئەم ڕێگەیە دەڕوات. بەڵام کە زانی ئەو هەموو ڕەنجەی داوێتی لەپێناوی خۆجوان کردن و خۆرازاندنەوەی خۆیدا، بەباچووەو کەس خۆی تێ ناگەیێنێ‌و کەس دەدان بە جوانی یەکەیدا نانێ ،ئیتر واز لەو هەموو کەلوپەل و خۆرازاندنەوەو خۆجوان کردنە دەهێنێ‌و پەنادەباتەبەر چەند ڕێگەیەکی‌تر بۆ گەیشتن بەو مەبەستانە کە هیچ فرێکیان بەسەر ڕێگاکانی پێشووەوە نیە هەموو هەر بەئاواتی ئەوەیشەوەیە ،کە بەکامی دڵی خۆی بگات و ئەو نازداری‌یەی دەست بکەوێ کە لە هەموو کچەکانی‌تر جیاوازبێ لەسەروو هەموویشیانەوە دابنرێ ئەوەی لە هەموو شتێك زۆرتر دڵی کچەکە بریندار دەکات و دەیخاتە شەرمەوە، ئەوەیە، کە هەست بە خۆی بکات کردەوەو ڕەووشت و خوو و هێزو توانایی‌و بلیمەتی‌یەکی وای نیە کە بە ئارەزووی خۆی سەرنجی کەسانی‌تر ڕابکێشێ. نە لە خوێندنگەدا، نە لە کارخانەدا، نە لە کاتی کاروفرماندا، ناتوێنێ تا سەرنجی کەسانی‌تر ڕابکێشێ تا پەنجەی بۆ بکێشن و ناوی لەناو ناواندا ببرێ. لەبەرئەوە وەك دەردەکەوێ ژمارەی کچە دواکەوتووەکان و کچە نیوە سەرکەوتووەکان زۆرترە لە ژمارەی کچەسەرکەوتووەکان و کچەبەناوبانگەکان. ئەمەیش هەموو دەم، بە جۆرێکی تێکرایی، لە هەموو شوێنێکدا وایە .بەڵام هەست کردنی کچەبچکۆلەکان بە تاڵی‌و ناخۆشی‌ی سەرنەکەوتن، لە هی کچەگەورەکان زۆرتر توندوتیژترە!. .

ئەوەیش سەبارەت بەوەیە کە ئارەزووی خۆ نواندن و کەش وفش کردن لای بچکۆلەکان بە . هێزترە تا لای گەورەکان!. .

(ئانی) لە یادنامە نهێنی‌یەکەی خۆیدا نووسیویەتی:

«چەند حەز دەکەم خۆم لەدەست هەموو بەندەیەتی‌یەك ڕزگاربکەم و هەموو پێوەندێك بپچڕێنم، تا لەپاش ئەوەخۆم ئەو پێوەندانە بۆ خۆم دابنێمەوە، تاوا لە هەموو کەسێك بکەم کە بزانن من هەم!. . بەڵام داخەکەم لەم ڕووەوە زۆر بێ دەسەڵاتم!. . هەرچەند دەکەم نازانم چۆن بچمە دڵی کەسانی ترەوە، تا لەناو ئەوانەدا منیش جێگایەك بۆ خۆم بکەمەوە .بەڵام بە هەموو ڕەنگ ئەمە ئەوە ناگەیێنێ کە من بە کامی خۆم ناگەم. چونکە من هێشتانە گەیشتوومەتە تەمەنی حەڤدە ساڵی!».

ئەم کچە داخی زۆر چوتە دڵەوە. خەفەت زۆر دەخوات چونکە خۆی وا دێتە پێش چاو کە لە جێگایەکی وادایە کە پایەی ئەو جێگایە نزمترە کە ئاواتی بۆ دەخوازێ‌و ئارەزوو دەکات دەستی بکەوێ. هەروەها بۆیە خەمگین و دڵ بەئازارە، چونکە هیچ کەسێك نادۆزێتەوە کە ئەوەندەی هەڵدەگرێ، ڕێزی لێ‌بگرێ‌و ئەوەندەی مافی هەیە نازی بکێشێ!. . جا ئەگەر بمانەوێ ئەم کچە بگێڕینەوە لە هەڵەکردن و لە ئەندازە نەگرتن، فرمانی سەرشانمان ئەوەیە کە نرخی ڕاستەقینەی خۆی تێبگەیێنین. چونکە ئەو ئەوەندە بە خۆی دەنازێ‌و ئەوەندە لە خۆی بایی‌یە، لە ئەندازە بەدەر نرخ دەدات بە خۆی. پێویستە لەسەرمان بیری ڕۆشن بکەینەوەو چاوەکانی بکەینەوە تا ڕاستیش بە ڕووتی ببینێ ،تا زۆر ڕووکەشی سەوزو سووری پێوە نەنووساوە!. پێویستە ئەوەیش بخەینە مێشکی‌یەوە کە ئەوە هیچ نەنگی‌یەکی تێدا نیە کە بەشی ئەو لە (سەرکەوتن)و (جیاوازی)دا کەم بێ. چونکە هەموو مرۆڤێك هەر ئەو بەشە دیاردی‌کراوەی هەیە. هەروەها هەموو مرۆڤێکیش بەشی خۆی چاکەو خراپەی هەیە، جوانی‌و ناشیرینی هەیە، تەواوی‌و ناتەواوی هەیە. مرۆڤیش هەرچەندە لە هەندێ ڕووەوە کەم وکووری هەبێ، بەڵام دەسەڵاتێکی سەیرو بێ‌ئەندازەی هەیە لە گەشەکردن و پێشکەوتن و گۆڕان و گەورە بوون دا!. .

ـوە. ڕێگـایـەك بکـاتـەوە بۆ خۆی، لە ژیـانی ڕووداودا ئەگـەر کچەکە بیروباوڕی خۆی دەربڕی، بە هەموو هێزو هەڕەتیەکیەوە ـەـــەری دەڕوات چونکـە ئەو بڕوای وایـە کە بیـروبـاوەڕەکانی، هەمـوو تازەن، هەمـوو پێگـەیشتـوون! . ئەوەندەیش هوگری ئەو ـیـــروبـــاوەڕانـەی خۆی دەبێ، مەگـەر هەر باو داهێنـەرێـك ئەو هوگرییە بنوێنێ بۆ نوخشەی دۆزراوەکانی خۆی! . دڵیشی بەوە ڕۆز خۆشە، هەست بە خۆی دەکات کە لە توانایی‌یدا هەیە کە هەر خۆبەخۆی ،بیروباوەڕی خۆی دەرببڕێ، بەرامبەر بە ژیان و ـدـاری‌و کۆمـەڵایـەتی ،بـە هەمـوو گیروگرفتێکیشەوە کە پیاوان پێیەوە خەریکن.

هەروەهـا بە تەواوەتی لەو باوەڕەیشـدایـە کە دەتـوانێ هەمـوو شـتێـك فێـربێ، کە ئەو بیـروباوەڕانەیش دەریاندەبڕێ دەربارەی کاروبـارو بابـەتی ژیـان، لەو بیـروبـاوەڕانـە گەلێـك باشتـرە کە پیـــاوەگـەورەکـان دەری‌دەبـڕن. چونکـە ئەوانـە تازە پیـر بوون، بەکەڵکی ئەوە نایەن کە بیروباوەڕ دەرببڕن. ئەوانە لەم چەرخەدا کە تیـــدا دەژین لەدوای هەمـــوو کەسـەوەن، هەروەك تێشیـدا نەژین وایـــە! . . کەچی لەگـەڵ ئەوەیشـدا، بیـرەکـانی زووزوو دەگـــۆڕرێن. هەرگیـز وەکـو خۆیـان نامێنن .جـا ئەگـەر بیـەوێ هەنـــدێ بیـــروبـــاوەڕ بخـــاتـــە کەلـــلەی خۆیـــەوە، لەم لاوە: بیـروبـاوەڕێـك و، لەولایشـەوە بیـرو باوەڕێکی‌تر وەردەگرێ، بێ ئەمـــەی گوێ بداتـــە ئەوەی کە ئەو بیـــروبـاوەڕانـە پێچـەوانـەی یەکتـرن و لەگـەڵ یەکتـریشـدا ناسـازێن. کچـەکە ئیمڕۆ لەسەر بیروباوەڕێك دەکاتەوە. کەچی ڕۆژێکی‌تر لەسەر بیروباوەڕێکی‌تر دەکاتەوە کە پێچەوانەی بیروباوەڕەکەی پێشوویەتی. هەر هەفتەیە بە شێوەیەك دەگۆڕرێ.

هەرمانگە دەچێتە ڕەنگێکی‌ترەوە. کچەکەیش لەمەدا هەر لە هەرزەکـاری‌یـەکـەی خۆی دەکات کە بیروباوەڕەکانی خۆی ،لە شێـوەیـەکی بڕیـارلـەسەردراو و، دیاردی‌کراودا دەردەبڕێ، هەرگیز گوێ ناداتـە ئەوەی بیـروبـاوەڕەکـانی ڕاستی‌یـان تێـدایە یان نا. چونکـە لە توانـایی‌یـدا نیـە لەو ڕاستی‌یانە تێبگات! . . ئامانجی کچی هەرزەکـــار ئەوەیـە کە بکـەوێتـە پێش چاو کە کەسـانی‌تـر بایەخی پێبدەن! .

زۆر لەوە دەتۆقێ کە خۆی وابێتە پێش چاو، گوێی نادرێتێ‌و کەنـەفت کراوە. چونکـە ئەو بەپێی تێگـەیشتنـە کەمەکەی خۆی‌و بەپێی بیـروبـاوەڕەکـانی خۆی، بەلایەوە وایە کە دەبێ کەسانی‌تر گەشکـــەداری جوانی‌و ناوازەیی‌ی جل وبـــەرگـــەکـانی بین. کە بشڕوات بە ڕێگادا سەرنجی هەموو کەسێك ڕابکێشێ بۆ خۆی .هەروەك پێیدا هەڵبدەن و بڵێن: «پەککوو کە جوانیت! . .

پەکـکـــوو کە خوێن گەرمیت و دڵ کێش دەکـــەیت! . ». چاو دەبـڕێتـە ئافـرەتێـك لە ئافـرەتـە لاسایی کەرەوە بە ناوبانگەکانی سینەما. خۆی خەریك دەکات بەوەوە کە خۆی وەك ئەو جوان بکات و بڕازێنێتەوە. ئەمجا کە هەستی بەوە کرد کەس گوێی ناداتێ‌و سەرنجی کەس ڕاناکێشێ، خەم و خەفەت دایدەگرێ‌و دڵیشی پڕدەبێ لە ڕەنجەڕۆیی‌و هەناسە ساردی! . .

(ئـەنـدرێـە) دڵی‌چوویوو بە خۆیدا پشتی بە زیرەکی‌ی خۆی ئەستوور بوو.

ئەو خۆی وا دەهـــاتـــەپێش چاو کە لە ناو هەمـــوو دەستـــە خوشکەکانی خۆیدا دیارە، چونکە لە زوو هەست کردن بە شتدا کەسیـــان نایگـەنێ لە قووڵی‌ی هەست و تاسـەو تەزوویشـدا لە هەموویان پێشکەوتووترە. لە فراوانی‌ی تێگەیشتنیشدا لەڕاستی‌ی کارویـارو بابـەتی ژیـانـدا کەسیـان هاوتـای نین. جا ئەم بیـرە هیـچ وپـووچانە ،چاوبەستیان دەکرد ،تا ئەندازەیەکی گەورەیش دەبوون بە هۆی کامەرانی‌ی! . . جا لەو کاتەدا کە ئەو کچە لەناو گێـژاوی ئەم خوتـوکـەو خۆشی‌یـەدا نوقم بووبوو، لەپڕ ووتارێك کەوتـــە بەرچـــاوی ،کـــە لە بابـــەت هەرزەکـــاری‌و کوڕوکچی هەرزەکارەوە دووابوو. کە خوێندیەوە، لەناکاو ئەوەی بۆ دەرکەوت کە ئەو هەست و تاسانەی بە دڵیدا دێن و ئەو بیرو ئەندێشانەیش ،کـــە بە مێشکیـــدا دێن، بابـــەتێکی گشتین ،بـە سەر هەمـوو کەسێکدا دێن و کە لە تەمەنی خۆیدا بن و لەو ڕێگایەوە بڕۆن خۆی پیێدا دەڕوات! . .

جا کچەکە هەست بە ڕەنجەڕۆیی‌یەکی گەورە دەکات، کە دەبینێ خۆیشی وەك هەمـوو کچێکی ترەو، هیـچ نازوجیـازێکی

کچ وکــوڕەکــان کەم وکــووڕیی دایــك و باوکەکانیان گەورە دەکەن!.

کچە هەرزەکارەکەیشمان ،ئیمڕۆکە گەیشتۆتە ڕادەیەکی وەها، کە دەتـوانێ دەربـارەی ڕاستیی کۆمـەڵایـەتی و ژیان بیروباوەڕی خۆی دەرببڕێ و بڕیاریشیان بەسەردابدات. کچەکەمان تا ساوا بوو ،بـە ژیـانێکی ڕەنگـاوڕەنگ و گەش وخۆشی پاك وخاوێنەوە ڕاهـاتبـوو بەڵام ئێستـاکـە بەرە بەرە خەریکـە پەردە لە ڕووی ڕاستیی ڕووتی بێڕەنگ و بێنەخش و نیگارەوە ،لادەچێ لەپڕ، لەنـاکـاو کچـەکـە ئەوەی بۆ دەردەکـەوێ، کە مرۆڤەکان کردەوەو ڕەووشتیـان پڕە لە گەنگیو نەنگی، لەکـەم وکـووڕیو ناشیرینی لەناویاندا زۆرو ستەم دەبینێو پشم وقین و ڕقەبەریی چاو پێدەکەوێ.

خۆپـەرستیی و ئاڵـۆش و خرۆش و ناپـاکیو لووت بەرزیو کەللەشەقیو دەست قووچاوییانی دێتەپێش چاو!..

بەڵام لە هەموو شتێك ناخۆشتر بۆ دڵی کچەکە ئەوەیە، کە لەم تەمـەنـەیـدا نەنگیو کەم و کووڕی باوك و دایکی خۆی بۆ دەردەکەوێ .کچەکە ئەو کەم و کووڕییانە لەپێش چاویدا گەورە دەنـوێنن. چونکـە کوڕان و کچـان سووڕوشتیـان وایـە، کەم و کووڕی باوك ودایکـەکـانی خۆیـان، گەورە دێتـە پێش چاو، لە ئەندازە بەدەر هەڵیاندەسەنگێنن. چونکە ئەوانە بە لایانەوە وایە کە باوك و دایکـەکـانیـان لە هەمـوو هێـزو دەسـەڵات و کردەوەو ڕەووشتێکی جواندا بێهاوتان، کەس لەوان بەرەوژووور نیە!. ئنجا کە ئەوەیان بۆ دەرکەوت:

باوك و دایکەکانیان نەنگیو کەم و کووڕییان هەیە، یەجگار پێ دڵتەنگ دەبن. جا ئەو هیوا نەمانەیان ،ئەو ڕەنجەڕۆیییەیان ،وایـان لێدەکـەن، کە ئەو خەوشـەو ئەو کەم وکـووڕیـانـەیان گەورەتر بێتەپێش چاو!..

ئەمە (ماریکلۆد)ە. نیشانەی هەناسەساردیو ڕەنجەڕۆیی پێوە دیـارە. جاری وایش هەیــە، لە تاو ئێش و ئازاری دڵی خۆی، هەستێکی نەناسراو دێ بە دڵیداو کێشی دەکات بۆ ئەو کارەساتە نەناسراوەی کە پێی دەڵێن: «مردن»!. هۆی ئەوەیش ئەوەیە کە لە بێبەختیی خۆی ئەوەی لێ ئاشکرابوو: کە باوکی لەدەرەوە خەریـکـی کردەوەی نەنـگـە، کە لە سەرخـۆیو لەسـەر خێزانەکەیشی زۆر گران دەکەوێ!.. کە سەرنجیدا دایکیشی لەوە زۆر پیش دەخـواتـەوە، کچـەکـە زۆر شتی پێچـەوانـەی یەکتـرییی بە دڵـدا دێ. جارێکیـان ئەوەی بە دڵـدا دێ کە واز بهێنێ ویێ دەنگ بێ لەوبارە.

جاری وایش هەیـە دەیەوێ بە گژ ئەو بارەدا بچێ. لەبەرئەوە (ماری کلۆد) لەکانگای دڵیەوە ئاوات بۆ ئەو ڕۆژە دەخوازێ کە باوکـی پەشـیـمـان بێتـەوە لە کردەوەی خۆیو وەك خۆی لێبێتـەوە. بەڵام کچـەکـە وەڕس دەبێ لەوەی کە ئاواتـەکـەی نایـەتـەدی هەنـاسـەسـاردیو ڕەنجـەڕۆییـەکـەی دەبێتـە هۆی پەیدابوونی هەستێکی سەیر لەناو دەروونیدا. کچەکە خۆیشی بە گوناهبار دێتەپێش چاو!.

ئەمیش ناوی [هێلین]ە کچی پیاوێکیترە بەڵام ژن و پیاوێك کردوویـانـە بە کچـیخـۆیـان کە زۆر نازی دەکـێشـن و بە تەنگیەوەن. کەچی لەگەڵ ئەوەیشدا ئەم بیرانە بە مێشکیدادێن:ـ «بـۆچ خۆیشـی باوك و دایـکـی ڕاسـتـەقـیـنـەی نەبـێ وەك منداڵانیتر؟.. ئەی باوك و دایکەکەی خۆی چۆن توانییان وا بەرەڵـڵای بکـەن؟!.». بێگـومـان ئەم جۆرە بیـرانـە کە چرپـە دەکەن بە لای مێشکیدا، لە ئەنجامدا وایلێدەکەن کە هەست وا بکـات بە خۆی پایـەکـەی لە پایـەی هاوڕێکـانی و دۆستـە خوشکەکانی نزمترە!. لەو هەستەیشەوە تووشی ئەوە دێ کە لە دوارۆژی خۆی دوودڵ بمێنێتەوە!.

(هەنریێت)یش هێشتا منداڵێکی ساوابوو کە (بازارە ڕەشە) لە

ئەسوی جیهانەوە تازە دەرکەوتبوو پاشان کە گەورەبوو، و بووە کچێکی پێگەیشتوو ناچاربوو ئەویش فێری فروفێڵ ببێ، تا بتوانی لەناو ئەو بازارە ڕەشەدا پێویستی ی ژیانی خۆی بکرێ!.. پاش ئەوەی کچەکە ئەوەی دی گەورەکان چۆن لەو فروفێڵبازی یەدا شارەزایی یان پەیدا کردووەو دەست ویردی دەنوێنن ئیتر پێی نەکرا ،لە شوێنێکی وادا کە تێیدا گەورەبوویوو، دەست بەرداری بیروباوەڕەکانی کردەوەو ڕەووشتە باشەکان نەبێ ... بۆیەکا ئەویش بەدخوو دەرچوو!..

کچە هەرزەکارەکان حەزدەکەن زوو بگەنە تافی لاوێتی

کچەکانمان حەزدەکەن زوو بگەنە تافی لاوێتی و تافی ژنێتی. ئەمەندە پەلەپەل دەکەن بۆ ئەوە ئارامیان لەبەر دەبڕێ.

ئەوەش لەبەر ئەوەیە کە هەتا منداڵ بن هیچ ئاواتێکیان بۆ نایەتەدی. کچەکە لەکانگای دڵییەوە ـ

ئارەزووی ئەوە دەکات کە تەمەنی زوو تێپەڕ بکات. چونکە ئەو لە دوارۆژدا ئەمانەی دێتەپێش چاو: مێرد، منداڵ، کاروپیشەیەکی وایش کە بە دڵی خۆی بێ و کە لە دەستی بێت بە باشی هەڵی بسووڕێنێ!.. هەرچی کچە کرێکارە کانیشن لەگەڵ کچەلادێیی یە بچووکەکاندا ساڵانی داهاتوویان بە جۆرێکی ناخۆشتر وسەختتر دێتەپێش چاو لەچاو ساڵانی ئێستاکەیاندا. جا لەبەرئەوە ئەو کچانە لە هەمووکچەکانی تر زۆرتر بە دوای ژیانی پڕ تاسەو تەزوودا دەگەڕێن. زۆرتریش لەوان رادەکەن بە دوای بیرکردنەوەی بۆش و ئاواتە خەودا!. گەلێك جاری وایش هەیە کە تۆ بە سەرسوڕمانێکەوە لە خۆت دەپرسیت: «کچەکەم لەم چوار پێنج ساڵەی دواییەدا چەند گۆڕراوە؟!.». لەڕاستیدا تۆ لەوەدا بیانووت هەیە کە بەو چەشنە سەرت سوڕماوە لەو گۆڕانە گەورەیەی کە بە سەر کچەکەتدا هاتووە.

چونکە تۆ لەوەپێش وا ڕاهاتبووی، کە کچەکەی خۆتت دەدی، بریتی بوو لە یەکێك کە ڕۆژ بەڕۆژ دەژیا. نە گلاراوی ی هەبوو، نە گوێی دەدایە هیچ شتێك مل کەچ بوو، هەرچی یەکی پێدەگوترا بەجێیدەهێنا دڵنیابوو لە هەموو کەسێك، باوەری پێدەکردن زوربەی جاران تۆی بە دڵدا دەچوو. ڕێزیشی لە بیروباوەڕەکانت دەگرت. دەمەقاڵێی لەسەر نەدەکرد لەگەڵتدا.

کەچی ئێستاکە کچێکی بچووکی تازە پێگەیشتوو دەبینیت لەبەردەمتدا:

سەرکێشی دەکات ،خۆی لە ڕاستی دەربازدەکات، بەرەو ئەندێشەو ئاواتەخەو دەچێت کە تەماشای ژیانی ئێستای خۆی دەکات ،هیچ وپووچی دێتەپێش چاو. لەبەرئەوە وای لێدێ کە بە هەموو کوڵی دڵیەوە چاوەڕوانی ی دوا ڕۆژی خۆی بکات. دڵیشی تەنگە، پڕە لە خەم و خەفەت، پڕە لە گلاراوی ئەو خەم و خەفەتەیش پاڵی پێوەدەنێ بگەڕێ بە دوای (دڵداری)دا.

ئەی چۆن وا نابێ؟.. ئەوێك کە لە دایك بوونی هەست کردن بە ڕەگەز بازی ی خۆی، بە چاوی خۆی ببینێ، کارەساتی هەستی ئەو ڕەگەزبازی یەیشی وەك تەماشاگاهێك بێتە پێش چاو کە چیرۆکی تێدا لاسایی دەکەنەوە! تەنانەت ئێستاکە تۆ لە بەرامبەر کچێکدای کە دەیەوی جێگای خۆی بکاتەوە لەناو کەسانی تردا کە دەیەوێ خۆی بنوێنی بەسەر کەسانی تردا.

هەموو ژیانیشی پڕبووە لە شتی پێچەوانە!. هەر لەو کاتەدا کە وات دێتەبەرچاو:

کەللەڕەق و لووت بەرزو لەخۆباییبوو، و، پشت بەخۆبەستە، کەچی زۆری پێناچێ دەیبینی بە خۆیدا ڕانایەرموێ هیچ شتێك بکات. دوو دڵە لە خۆی، دڵنیایش نیە لە بیروباوەڕەکانی خۆی!. هەرزەکارەکان ،بە کوڕ وکچەوە، هەموویان لەم تەنگە و چەڵەمەی ژیانەوە تێدەپەڕن. جا لێرەوەیە کە گۆڕرانێکی زۆر بەسەر گەشەکردنی گیانیاندا دێ لەگەڵ ئەوەیشدا بۆ باوکەکان ئاسانە کە لەگەڵ کوڕەکان و کچەکانی خۆیاندا ڕێك بکەون. ئەوەیش کاتێك دەبێ کە ئەو کوڕو کچانە گەورەبووبن. کە کچەکانت گەورەبوون لێت نزیکتر

دەبنەوە، لەو دەمەی کە منداڵ بوون. ئەوساکە لە توانایی‌یاندا هەیە کە هەستیان وەك هەستی تۆی لێ بێ. ئەوانیش لە خۆشەویستیدا بەرامبەریت بکەن بە واتایەکی‌تر دڵت ڕابگرن. بەڵام بە مەرجێ کە تۆیش پشتیان پێ ببەستیت و باوەڕیشیان پێ بکەیت.

ئەی باوك و دایکەکان! ئەوەتان لەبیرنەچێت کە ئێوە دەتوانن زۆر کار لە کچەکانتان بکەن، دەسەڵاتتان زۆرە بەسەریاندا کە هێزی کەسایەتیان و، بیرکردنەوەی ڕاست و دوروستان و بیروباوەڕەکانتانن، کە کردەوەی کچەکانتان بەرامبەرتان دیاردی دەکەن. زۆر جاری وا هەیە کچەبچکۆلەکان خۆیان بەوە دەنوێنن کە گەورەکچەکان سووك و ڕیسوا بکەن! لەگەڵ ئەمەیشدا، ئەو کارەی گەورەکچەکان دەیکەن لە کچە بچکۆلەکان، هەر لە کاری چاوبەست دەکات. چونکە کچی هەرزەکار پێویستی‌ی بە خۆرشتێك هەیە بۆ دڵ ناسکی‌یەکەی خۆی جا ئەگەر توانیت ئاراستەی بکەیت بۆ لای هونەرەجوانە ڕەنگاوڕەنگەکان، وەك : سازو ئاوازو گۆرانی‌و وێنەکێشان و پەیکەرتاشین. . لەڕاستیدا یارمەتی‌یەکی گەورەی دەدەیت، لە بەکارهێنانی‌و ئەو هێزو تینە شارراوەیەیدا کە لە دڵ ناسکی‌یەکەیەوە پەیدابووەو پەنگیشی خواردۆتەوە لە دڵ و دەروون و مێشکیدا ئەوساکە کچەکە لەنگەری خۆی دەگرێتەوە. ئەگەر توانیشت لە شێوەیەکی ژیرانەو بەئەندازەدا یارمەتی‌ی بدەیت لە بیرکردنەوەدا لەبابەت ڕەووشت و کرداری خۆیەوە، لە ڕاستیدا یارمەتی‌یەکی باشی دەدەیت کە لە دەست بەندەیی‌ی سوروشتی خۆی‌و لەدەست پێوەندی هەوەس و ئارەزوو و دەمار بزووتنەوەی خۆی ڕزگاری ببێ چونکە هەر ئەو هەست و تاسەو دڵ بزووتنەوانە بوون کە وورووژاون و، هورووژمیان بردۆتە سەری وگەلێك جاریش بڕیاری خراپ خراپیان پێ‌داوە! . . جم وجۆڵ وبزووتنەوە، نەخۆشی‌ی ئاواتەخەو چاك دەکەنەوە تاقی کردنەوەی ڕاستەقینەیش وا لە کچەکە دەکات کە خۆی ڕابگرێت کە بڕیاربدات بە سەر توانایی‌ی مرۆڤدا ،کە ئەویش تێ‌بگات، مرۆڤ تا چ ئەندازەیەك دەتوانێ پێشکەوێ وسەرکەوێ کەواتە بێویستە لەسەرمان چەند کاروفرمانێك دیاردی بکەین بۆ کچەکانمان کە لە ناو ماڵدا خۆیانی پێوە خەریك بکەن هەروەها لە دەریشەوە بیانخەینە سەر کارگوزاری‌یەك لە کۆڕی کۆمەڵایەتیدا، وەك ئەوەی کە بیانکەین بە ئەندامێك لە کۆمەڵە چاکە بەخشەکاندا کە یارمەتی‌ی پیاوی پیرو منداڵ دەدەن، کە سەرپەرشتی‌ی ئەو فرمانە دەکەن.

دیارە لێرەدا مەبەسمان ئەوەنیە کە کچەکە بخرێتە ناو ئەو کۆمەڵانەوە کە ئەندامەکانی حەز بە هاوبەش بوون دەکەن لە گرەو و بەربەرەکانێ‌ی زانستی‌ی پڕ لە گیروگرفتدا چونکە لە بارێکی‌وادا دەبێ ئەمەندە بە تەنگە کچەکانمانەوە بین کە هەر ڕێگایەکمان پیشان دان پێیدا بڕۆن دەبێ لە پێشەوە لەسەر بنچینەیەکی زانستی‌و لێکۆڵینەوەیەکی تەواومان تێدا کردبێ ئنجا بڕیارمان لە سەر ئەو ڕێگایە دابێ. کچەکان لە تەمەنی هەرزەکاریدا، لە ڕێگایەکی گرنگی ژیانیانەوە تێدەپەڕن زۆر هەستی بە هێز هورووژم دەبەنە سەر دڵ و دەروونیان تووشی زۆر ڕەووشت و خووی بەدو توندو تیژ دەبن. کردەوەی زۆر نابەجێ‌یان لێ ڕوو دەدات وایان لێ دێ تووشی دوو دڵی دێن لەگیانی خۆیان وەڕس دەبن بۆڵەبۆڵ دەکەن دڵیان تەنگە دەبێ هەست و تاسەو تەزوویان زوو گردەسێنێ زوویش دەژاکێن و کزو سیس دەبن! . ئەو ڕەنج و کۆششەیش کە باوك و دایکەکان بەختی دەکەن لە پێناوی ئەوەدا ،کە لەگەڵ کچە هەرزەکارەکەیاندا هەڵ بکەن و بە پێی بیرو هۆشی ئەو بڕۆن بە ڕێوە بێگومان یارمەتی‌یان دەدات کە چارەیەکی بە کەڵکی بۆ بدۆزنەوە لەو چەند تاوە ناسکەدا ،کە لەم بەشە پڕتەنگە و چەڵەمەی ژیانەیدا، لە ڕێگا پیشاندانی کچەکەیاندا کاریان سەربگرێ پێویستە لەسەریان هەندێ ڕەووشت و خووی لاوان بگرن وەك : دڵسۆزی‌و کارگوزاری‌و خوێن گەرمیی‌و، خواستێکی بەهێزو هەڕەت و بە خۆدا ڕاپەرموون. جا بە هۆی ئەم ڕەووشت و کردارانەوەیە کە بتوانن فرمانی خۆیان بەجێ‌بهێنن بەرامبەر کوڕەکان و کچەکانی خۆیان لە شێوەیەکی (یەکسانی)دا! . .